

Piotr Szukalski
Instytut Socjologii
Uniwersytet Łódzki
piotr.szukalski@uni.lodz.pl

Małżeństwa obywateli Ukrainy zawierane w Polsce

Przekształcenie się Polski w ostatnich kilkunastu latach z kraju odpływu migracyjnego w kraj napływu, tj. w miejsce do którego więcej osób przyjeżdża, niż wyjeżdża, doprowadziło do pojawienia się na terenie RP znacznych grup cudzoziemców długotrwale tu zamieszkujących. Gdy jeszcze byliśmy krajem odpływu, obserwować mogliśmy szybki wzrost liczby małżeństw binacjonalnych, zawieranych przez naszych rodaków po kilku latach pobytu w nowym miejscu zamieszkiwania, oswojeniu się w nim i nawiązaniu intymnych relacji z mieszkającymi tam ludźmi. Nie inaczej jest i obecnie w przypadku „naszych” imigrantów. Choć generalnie wzrasta znacząco liczba małżeństw obywateli Polski z osobami posiadającymi obywatelstwo innych państw, największe zmiany – w ujęciu bezwzględnym – odnoszą się do małżeństw zawieranych z najliczniejszą grupą, jaka pojawiła się w ostatniej dekadzie – obywatelami Ukrainy.

Grupa ta składa się z dwóch odmiennych podzbiorowości: imigracji „starej” (zarobkowej) i „nowej” (uciekinierów wojennych). Na koniec 2024 r. większość obywateli Ukrainy przebywających w Polsce korzysta z ochrony czasowej, czego potwierdzeniem jest otrzymanie numeru PESEL zgodnie z *Ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*. Obecnie zarejestrowanych na tej podstawie jest 993 tys. osób. Ponadto, 462 tys. obywateli Ukrainy posiada ważne zezwolenia na pobyt czasowy, zdecydowanej większości wydany w związku z podjęciem pracy. Zezwoleniami na pobyt stały lub statusem rezydenta długoterminowego UE dysponuje kolejne 92 tys. osób. Łącznie daje to 1,55 mln osób [UdSC, 2025]. Zaznaczyć należy, że w grupie „nowych” imigrantów zdecydowanie dominują kobiety, stanowiące 61% tej zbiorowości, przy czym aż 77% osób pełnoletnich.

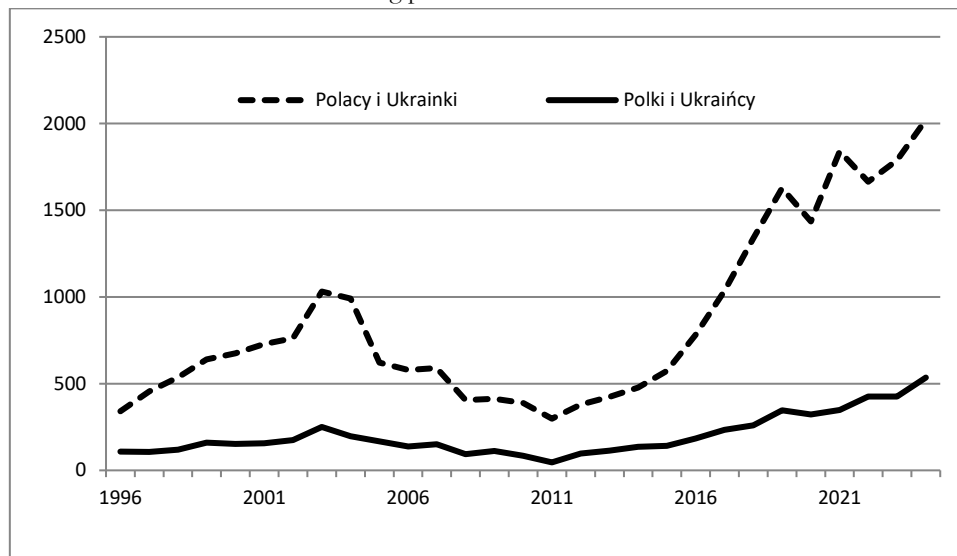
Ponieważ „starzy” imigranci przebywają na terenie Polski już kilka lat, zaś również i czas pobytu tych „nowych” zaczyna się wydłużać, oczekiwać można, iż będą starali się normalizować swoje życie, w tym i budując intymne, długotrwałe relacje i legalizując je. W takim przypadku mają trzy różne możliwości. Po pierwsze, partner ów jest członkiem populacji przyjmującej – Polką lub Polakiem. Po drugie, życiowy partner pochodzić może z tej samej ukraińskiej diaspory. Po trzecie, związek budować można z innymi obcokrajowcami coraz liczniej przebywającymi na terenie RP. W takiej też kolejności przyjrzyjmy się danym odnośnie do częstości zawieranych na terenie naszego kraju małżeństw przez obywateli Ukrainy.

Z oczywistych względów największe zainteresowanie wzbudzają małżeństwa polsko-ukraińskie. Są one oczywistą oznaką integracji imigrantów z populacją przyjmującą, a jednocześnie wskazówką odnośnie do ich znajomości języka polskiego oraz umiejętności i gotowości do wyjścia z bezpiecznej „bańki towarzyskiej” tworzonej z kompatriotami. Związki te w ciągu ostatniego 30-lecia charakteryzowały się zmienną częstością występowania [Szukalski, 2020b] (zob. rys. 1), aczkolwiek począwszy od 2011 r. widoczny jest trend wzrostowy, zmodyfikowany jedynie pod wpływem pandemii Covid-19 (zob. [Szukalski, 2021]) i związanych z tym decyzji o zamknięciu granic, co

zapewne – ograniczając możliwość uczestnictwa w przyjęciach weselnych części gości – wpływało na decyzję o odroczeniu ceremonii ślubnej.

Rysunek 1

Liczba małżeństw zawieranych przez polskich obywateli z obywatelami Ukrainy na terenie RP według płci w latach 1996-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych GUS *Demografia*,
<https://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/StartIntro.aspx>

W rezultacie, polsko-ukraińskie małżeństwa, których jeszcze w 2010 r. było jedynie 474, w 2015 r. odpowiadały już za 715 formalizowanych związków, w 2019 r. za 1974, w 2020 r. – 1758, w 2021 roku – 2188, w 2022 r. – 2089, w 2023 r. – 2213, zaś w 2024 r. za rekordowe 2556 nowo zawartych małżeństw. Zdecydowanie dominowały przy tym związki Polaków i Ukrainek, które stanowią w ostatnich latach 79-84% całości. Przykładem niech będą dane z 2024 r., kiedy to Polacy zawarli 2021 małżeństw z Ukrainkami, podczas gdy Polki jedynie 535 związków z obywatelami Ukrainy. Wynika to zapewne z większej otwartości kobiet-migrantek na kontakty z mieszkańcami kraju przyjmującego, zaś w przypadku „nowej” imigracji po części wynika ze wspomnianego wysokiego poziomu jej feminizacji i niskiej możliwości znalezienia partnera-rodaka. Dodatkowo, kobiety znajdują zatrudnienie w bardziej zróżnicowanym etnicznie środowisku, mając więcej kontaktów z „nierodakami”.

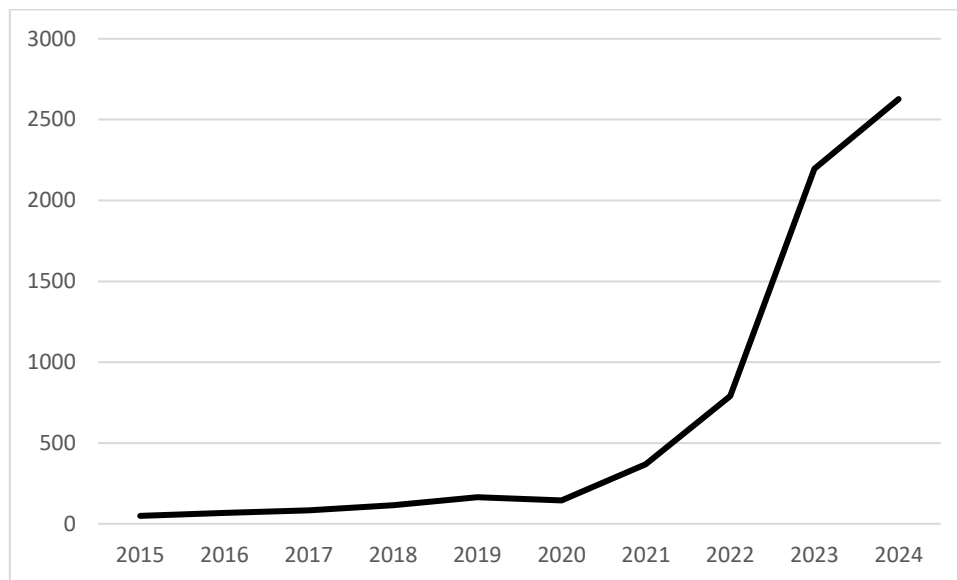
Patrząc na szybko rosnącą w ostatnich latach liczbę małżeństw polsko-ukraińskich, nie powinno dziwić, iż jest to obecnie najliczniejszy rodzaj małżeństw binacjonalnych zawieranych przez obywateli RP, zdecydowanie wyprzedzający związki z reprezentantami innych nacji. Inne kraje, z których obywatelami Polki i Polacy najczęściej rejestrują małżeństwa w Polsce, to: Wielka Brytania (424), Białoruś (286), Niemcy (233).

Jednakże małżeństwa zawierane przez obywateli Ukrainy na terenie RP to nie tylko te z obywatelami polskimi. Podkreślić bowiem należy bardzo szybki w ostatnich latach wzrost liczby związków formalizowanych przez dwoje ukraińskich obywateli (rys. 2). Małżeństw takich w 2015 r. było jedynie 49, w 2019 r. – 165, w 2020 – 145, w 2021 – 368, w 2022 – 790, w 2023 – 2196, zaś w roku 2024 – 2627. W efekcie po raz pierwszy związków czysto ukraińskich zostało zawartych więcej niż małżeństw polsko-ukraińskich. Najprawdopodobniej najważniejszym czynnikiem powyższego szybkiego wzrostu w ostatnich latach był przepis uniemożliwiający mężczyznom w wieku 18-60 lat (od 28 sierpnia 2025 w wieku 23-60) wyjazd z Ukrainy, który zachęca do formalizowania związków tworzonych przez imigrantów poza granicami ich ojczyzny. Zwłaszcza w przypadku „starych”

imigrantów znaczący upływ czasu, jaki przebywają poza granicami, sprawia, że nie ma już co odkładać legalizowania związku, szczególnie gdy już myśli się o potomstwie.

Rysunek 2

Liczba małżeństw zawieranych przez obywateli Ukrainy między sobą na terenie Polski w latach 2015-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych GUS *Demografia*,
<https://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/StartIntro.aspx>

Podobną tendencję wzrostową zaobserwować można wśród małżeństw białorusko-białoruskich, których w roku 2015 zostało zawartych 9, w 2019 – 12, w 2020 – 15, zaś w 2024 – 102. Przyczyna tego wzrostu jest zapewne inna – obawa przed prześladowaniami po powrocie w celu ożenku czy zamążpójścia.

Wzrost obu powyższych wielkości to jednoznaczny dowód trwałości pobytu osób zawierających tego typu związki w naszym kraju.

Trzecią kategorią małżeństw zawieranych na terenie RP przez ukraińskich obywateli są małżeństwa zawierane z obywatelami innych państw niż Polska i Ukraina. Stanowią one niewielką część ogółu interesujących nas związków, albowiem jedynie 166 spośród wszystkich 5359. Połowa takich małżeństw w 2024 r. to związki ukraińsko-białoruskie, których było łącznie 81 (Ukrainiec i Białorusinka – 31, Białorusin i Ukrainka – 50). Związki z obywatelami innych państw występują sporadycznie.

Wspomniane powyżej małżeństwa najprawdopodobniej przyjmują formę związków cywilnych, brak jest bowiem w trakcie ostatniej dekady wzrostu częstości wśród małżeństw wyznaniowych rodzących skutki cywilno-prawne występowania stadeł zawieranych zgodnie z zasadami Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (PAKP), czego można byłoby się spodziewać w sytuacji, gdy dwa największe odłamy ukraińskiego prawosławia – Kościół Prawosławny Ukrainy i Ukraiński Kościół Prawosławny Patriarchatu Moskiewskiego – uznają w pełni autokefalię PAKP.

Jak można się domyślać, częstość zawierania małżeństw przez obywateli Ukrainy – w tym i ze swoimi rodakami – jest zróżnicowana przestrzennie (tab. 1), co odzwierciedla dwie zmienne powiązane ze sobą zmienne: wielkość bezwzględna tej populacji w poszczególnych regionach oraz wspomnianą już wcześniej skłonność do życia w „bańce towarzyskiej”, tj. kontaktowania się głównie z kompatriotami (choć co prawda po części może to wynikać z przymusu – z pracy i zamieszkiwania w jednorodnym etnicznie środowisku).

Tabela 1

Podstawowe informacje o małżeństwach zawieranych przez obywateli Ukrainy w 2024 r. według województw

Region	Liczba małżeństw ogółem	Liczba małżeństw zawartych przez Ukraińców		Liczba małżeństw zawartych przez Ukrainki		Liczba małżeństw ukraińsko-ukraińskich	Udział małżeństw zawieranych przez obywateli Ukrainy wśród ogółu małżeństw (w %)	Udział małżeństw ukraińsko-ukraińskich wśród związków obywateli Ukrainy (w %)
		Ogółem	Z Polką	Ogółem	Z Polakiem			
Dolnośląskie	10920	540	67	754	266	467	7,6	56,5
Kujawsko-pomorskie	6938	110	22	158	72	84	2,7	45,7
Lubelskie	6549	49	15	128	91	33	2,2	22,9
Lubuskie	3400	188	26	245	79	160	8,0	58,6
Łódzkie	8273	310	25	441	151	280	5,7	59,4
Małopolskie	13578	240	58	359	174	179	3,1	42,6
Mazowieckie	20976	510	95	754	330	401	4,1	46,5
Opolskie	2947	107	17	135	46	89	5,2	58,2
Podkarpackie	6754	52	10	93	51	42	1,5	40,8
Podlaskie	3707	23	5	45	27	15	1,4	28,3
Pomorskie	9198	223	46	316	138	171	4,0	46,5
Śląskie	15158	278	50	425	195	223	3,2	46,5
Świętokrzyskie	3621	27	5	67	43	22	2,0	30,6
Warmińsko-mazurskie	4547	36	11	76	51	25	1,9	28,7
Wielkopolskie	12842	325	49	441	165	270	3,9	54,4
Zachodnio-pomorskie	5994	200	33	306	134	163	5,7	47,5
Zagranica	1068	4	1	14	11	3	1,4	20,0
Polska	136470	3222	535	4757	2024	2627	3,9	49,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych GUS *Demografia*,
<https://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/StartIntro.aspx>

Widoczna jest wyraźna koncentracja obywateli Ukrainy w pewnych specyficznych częściach Polski i dotyczy to zarówno imigracji „starej” [Kałuża-Kopias, 2020], jak i „nowej” [*W których...*, 2022]. Regiony charakteryzujące się dużymi skupiskami obywateli Ukrainy (mazowieckie, dolnośląskie, małopolskie, wielkopolskie), zamieszkujących w znacznej części w ich stolicach, generalnie odznaczają się i relatywnie wysokim udziałem małżeństw obywateli tego kraju i wysokim poziomem związków homogenicznych, ukraińsko-ukraińskich. W przypadku województw o najwyższym poziomie tego ostatniego wskaźnika (łódzkie, lubuskie, opolskie) podejrzewać można, iż jest to wynikiem wyraźnej koncentracji imigrantów w stolicach wspomnianych regionów, gdzie pojawiają się diaspory umożliwiające życie w „bańce towarzyskiej”.

Małżeństwa zawierane na terytorium Polski przez obywateli Ukrainy to zjawisko szybko rosnące i odciskające swe piętno na statystykach. W 2024 r. stanowiły bowiem 3,9% wszystkich małżeństw zarejestrowanych w polskich Urzędach Stanu Cywilnego, a zatem zdecydowaną większość spośród 6,5% małżeństw zawartych w Polsce, które nie były sformalizowanym związkiem dwojga obywateli naszego kraju. Wspomniany odsetek jednoznacznie wskazuje na to, iż nie można tej grupy nowo zawieranych związków traktować tylko w kategoriach ciekawostki, zaczyna ona bowiem samoczynnie podwyższać wskaźniki demograficzne, nieco poprawiając rzeczywisty obraz małżeńskości, a pośrednio i z opóźnieniem również i rozrodczości.

Literatura:

- Kaluża-Kopias D., 2020, *Imigranci z krajów b. ZSRR na polskim rynku pracy – analiza przestrzenna na poziomie powiatów*, „Rynek Pracy”, (4), 16–27
- RRL (Rządowa Rada Ludnościowa), 2024, *Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2022-2023*, Warszawa, <https://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/raporty/>
- Szukalski P., 2020a, *Małżeństwa Polek i Polaków z cudzoziemcami: czy krajowe dane są miarodajne do oceny skali małżeństw binacjonalnych?*, „Demografia i Gerontologia Społeczna. Biuletyn Informacyjny”, nr 10, <http://hdl.handle.net/11089/35208>
- Szukalski P., 2020b, *Małżeństwa polsko-ukraińskie zawierane w Polsce. Przyczynek do badania integracji imigrantów ukraińskich z ostatnich lat*, „Polityka Społeczna”, nr 8, 28-36, <http://hdl.handle.net/11089/32280>
- Szukalski P., 2021, *Jak Covid-19 wpłynął na zawieranie w Polsce małżeństw binacjonalnych przez polskich obywateli?*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UŁ”, nr 4, 2-6, <http://hdl.handle.net/11089/37722>
- UdSC (Urząd do Spraw Cudzoziemców), 2025, *Obywatele Ukrainy w Polsce – raport*, <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjne2>
- W których powiatach jest najwięcej uchodźców z Ukrainy?, „Portal Statystyczny”, 15.07.2022, <https://portalstatystyczny.pl/w-ktorych-powiatach-jest-najwiecej-uchodzcow-z-ukrainy-mapa/>